

ČESKÁ ASTRONOMICKÁ SPOLEČNOST

sekretariát: Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Fričova 298, 251 65 Ondřejov
tel. 775 388 400, info@astro.cz

Tiskové prohlášení České astronomické společnosti číslo 203 ze 16. 10. 2014

Cena Littera Astronomica za rok 2014 udělena

Česká astronomická společnost ocenila cenou Littera Astronomica za rok 2014 Františka Martinka z Hvězdárny Valašské Meziříčí, a to za dlouhodobý a mimořádný přínos k rozvoji a popularizaci astronomie a kosmonautiky. Slavnostní předání ceny proběhne v pátek 17. října 2014 v 18:00 na 24. Podzimním knižním veletrhu v Kulturním domě Ostrov v Havlíčkově Brodě. Laureát zde po předání ceny od 18:15 přednese přednášku *Hrst zajímavostí z astronomie a kosmonautiky*.

Laureát převezme cenu z rukou knihkupce Jana Kanzelsbergera, spisovatelky a ředitelky 24. Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě PhDr. Markéty Hejkalové a čestného předsedy České astronomické společnosti RNDr. Jiřího Grygara, CSc. Laudatio pronese místopředseda České astronomické společnosti Pavel Suchan.

Cena Littera Astronomica České astronomické společnosti je určena k ocenění osobnosti nebo nakladatelství, která nebo které svým literárním dílem významně přispěly k popularizaci astronomie u nás. Littera Astronomica byla poprvé udělena v roce 2002 a jejími držiteli se dosud stali Doc. RNDr. Josip Kleczek, DrSc. z Astronomického ústavu AV ČR (dvojnásobný držitel), RNDr. Jiří Grygar, CSc. z Fyzikálního ústavu AV ČR, Ing. Antonín Růkl z Hvězdárny a planetária hl. m. Prahy, Ing. Pavel Příhoda z Hvězdárny a planetária hl. m. Prahy, RNDr. Oldřich Hlad z Hvězdárny a planetária hl. m. Prahy, Doc. RNDr. Zdeněk Mikulášek, CSc. z Masarykovy univerzity v Brně, Mgr. Antonín Vitek, CSc. z Akademie věd ČR, Prof. RNDr. Petr Kulhánek, CSc. z ČVUT, Nakladatelství a vydavatelství Aldebaran a Mgr. Pavel Gabzdyl. Cenu dotuje knihkupectví Kanzelsberger, a.s. (www.kanzelsberger.cz) a Společnost Astropis (www.astropis.cz).

František Martinek se narodil 18. ledna 1952 ve Vsetíně. Byl dlouholetým pracovníkem Hvězdárny Valašské Meziříčí a od března 2014 užívá zaslouženého důchodu. O astronomii a kosmonautiku se zajímá od svých školních let. Po základní škole vystudoval v letech 1967-1971 Střední průmyslovou školu strojní ve Vsetíně a po absolvování základní vojenské služby nastoupil v roce 1973 do Tesly v Rožnově pod Radhoštěm jako konstruktér. Ovšem 1. 3. 1978 nastupuje, a už natrvalo, na Hvězdárnu Valašské Meziříčí jako odborný pracovník.

Jak šel čas a rozvíjela se raketová technika a kosmonautika, stále více se věnoval právě těmto oborům lidské činnosti. Kromě toho se pozorovatelsky věnoval dvojhvězdám a vícenásobným hvězdným systémům (pozičním měřením). Největší prostor však za svůj profesní život věnoval a věnuje popularizaci přírodních věd, astronomie a zejména kosmonautiky.

Na Hvězdárně Valašské Meziříčí pracoval jako odborný pracovník a věnoval se řadě činností, od vedení astronomických kroužků, realizaci doplňkové výuky, přednáškové činnosti, pozorováním pro veřejnost, odborné činnosti a celé řadě dalších věcí. V roce 1998 byl pověřen řízením valašskomeziříčské hvězdárny a později se stal jejím ředitelem. V roce 2004 se opět vrací na svou pozici odborného pracovníka. Od roku 2013 je čestným členem České astronomické společnosti.

V jeho profesním životě dominovala a do značné míry ještě dominuje popularizační a publikační činnost, která je svým rozsahem opravdu mimořádná. Po příchodu na Hvězdárnu Valašské Meziříčí se nejprve zapojil do přípravy Programového letáčku, který hvězdárna začala vydávat již v roce 1976 a vydává do dnešních dnů. Nejprve přispíval jednotlivými články a zejména byl autorem řady perokreseb na úvodní straně programového letáčku, které jsou dnes již legendární. Později zcela přebral na několik desítek let kompletní přípravu tohoto programového letáčku a tuto činnost ukončil až svým odchodem do penze.

František Martinek je autorem řady populárně-odborných textů, které byly ve většině případů vydávány v menších nákladech. Jedná se například o následující tituly:

- Existuje desátá planeta ve Sluneční soustavě? (Hvězdárna Valašské Meziříčí, více vydání od 1994 do 1996)
- První planety mimo Sluneční soustavu objeveny! (Hvězdárna Valašské Meziříčí, více vydání – poslední 1996)
- Výzkum Sluneční soustavy pomocí kosmických sond - současnost a budoucnost (Hvězdárna Valašské Meziříčí, 1996)
- Umělé družice Země (Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2000)
- Stručná historie Hvězdárny Valašské Meziříčí (Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2001)

Kromě těchto děl je autorem tří rozsáhlejších publikací:

- Z historie a současnosti kosmických raketoplánů (Hvězdárna Valašské Meziříčí, 1997)
- Putování Sluneční soustavou (Hvězdárna Valašské Meziříčí, 1999)
- Zatmění Slunce a Měsíce a příbuzné úkazy 2003-2012 (Nakladatelství a vydavatelství Aldebaran, 2003)
- Putování Sluneční soustavou (Nakladatelství a vydavatelství Aldebaran, 2004)

Tím však jeho publikační aktivity zdaleka nekončily. Byl editorem a přispěvatelem do mnoha desítek sborníků z nejrůznějších seminářů a akcí pořádaných Hvězdárnou Valašské Meziříčí. Byl editorem a také velmi aktivním autorem téměř 15 ročníků Zpravodaje Valašské astronomické společnosti. Věnoval se však také korekturám textů jiných autorů a byl supervizorem několika publikačních projektů (Astronomické cestování, Výstavou ke spolupráci a poznání aj.). Mnoho desítek až stovek populárně-vědeckých článků publikoval například v časopisech ABC, Kosmos, Svět, Tajemství vesmíru a dalších.

Zcela samostatná kapitola jeho publikační činnosti je spjata s elektronickými médii, především internetem a webovými stránkami. Zde je nutno zmínit dvě webové stránky. První z nich je webová stránka jeho domovské Hvězdárny Valašské Meziříčí, pro kterou kromě celé řady rubrik, které vedl, napsal téměř 1 800 článků.

Druhou ze stránek je národní astronomický portál astro.cz. Zde je autorem více než jedné tisícovky populárně-odborných článků a novinek, které publikoval z velké části jako překlady zahraničních aktualit a zajímavých informací. Díky této práci tak zpřístupnil a zpřístupňuje nejnovější astronomické poznatky, ale i informace ze soudobé kosmonautiky široké české i slovenské veřejnosti. Články jsou na vysoké odborné úrovni, překlady jsou překládány se znalostí a pochopením problematiky, s výbornou češtinou a dodržováním doporučené terminologie. Překládal z několika světových jazyků.

Nešlo vždy jen o odborné, populárně-odborné či populární články a texty, ale mnohdy také o pozvánky a anonce na akce, zprávy ze zajímavých akcí, tiskové zprávy, které vždy zpracoval s pečlivostí sobě vlastní, na nejvyšší možné odborné úrovni a přesto srozumitelně a atraktivně.

Závěrem je nutno zmínit také jeho zálibu, a to byla a je turistika. Z poklidných hor a klidné přírody je totiž ke hvězdám mnohem blíže.

František Martinek za svůj profesní život odvedl na poli popularizace a publikační činnosti takové dílo, za které mu nyní Česká astronomická společnost udělila cenu Littera astronomica.

Kontakt na leureáta: E-mail: martinek.fr@seznam.cz

24. Podzimní knižní veletrh se koná ve dnech 17. – 18. října 2014 v Kulturním domě Ostrov v Havlíčkově Brodě a jeho mottem jsou Knihy a hvězdy. Hvězdám a astronomii se každoročně věnuje doprovodný program. Podrobnosti o 24. Podzimním knižním veletrhu a jeho programu naleznete na <http://www.hejkal.cz/trh/>. Česká astronomická společnost v Havlíčkově Brodě již po třinácté slavnostně udělí cenu Littera Astronomica za literaturu spojenou s astronomií.

Astronomický výběr z programu 24. Podzimního knižního veletrhu:

Po celou dobu konání veletrhu

Stánek České astronomické společnosti nabízí prodej knih.

Pozorování Slunce dalekohledem (zdarma). Za jasného počasí nabídneme návštěvníkům veletrhu, ale i kolemjdoucím pohled na Slunce přes filtry, kterými je možné pozorovat sluneční skvrny. Pozorování se uskuteční po dobu veletrhu (v pátek 10 – 19, v sobotu 9 – 17) před Kulturním domem Ostrov. V případě zatažené oblohy předvedeme vlastnosti dalekohledu na pozemských objektech. Za deště se pozorování nekoná. Zajišťuje Jihlavská astronomická společnost.

Pátek 17. října 2014

16:00 přednáška čestného předsedy České astronomické společnosti Dr. Jiřího Grygara *Knihy a hvězdy*. V Salonku 1 v prvním patře Kulturního domu Ostrov, Havlíčkův Brod.

18:00 slavnostní předání ceny Littera Astronomica 2014. V Salonku 1 v prvním patře Kulturního domu Ostrov, Havlíčkův Brod. Cenu předá knihkupec Jan Kanzelsberger, ředitelka Podzimního knižního veletrhu PhDr. Markéta Hejkalová a čestný předseda České astronomické společnosti RNDr. Jiří Grygar, CSc.

18:15 přednáška laureáta ceny Littera Astronomica 2014 Františka Martinka - *Hrst zajímavostí z astronomie a kosmonautiky*. V Salonku 1 v prvním patře Kulturního domu Ostrov, Havlíčkův Brod.

Kromě České astronomické společnosti (www.astro.cz) na přípravě spolupracuje [Nakladatelství Aldebaran](http://www.nva.cz) (nva@nva.cz) a [Jihlavská astronomická společnost](http://www.jiast.cz) (<http://www.jiast.cz/>). Více informací o 24. Podzimním knižním veletrhu najdete na www.hejkal.cz.

Pavel Suchan - tiskový tajemník České astronomické společnosti

Česká astronomická společnost (ČAS) vydává od května 1998 tisková prohlášení o aktuálních astronomických událostech a událostech s astronomií souvisejících. Počínaje tiskovým prohlášením č. 67 ze dne 23.10.2004 jsou některá tisková prohlášení vydávána jako společná s Astronomickým ústavem Akademie věd ČR, v. v. i. Archiv tiskových prohlášení a další informace nejen pro novináře lze najít na adrese <http://www.astro.cz/media>. S technickými a organizačními záležitostmi ohledně tiskových prohlášení se obraťte na tiskového tajemníka ČAS Pavla Suchana na adrese Astronomický ústav AV ČR, v. v. i., Boční II/1401, 141 31 Praha 4, tel.: 226 258 411, e-mail: suchan@astro.cz.